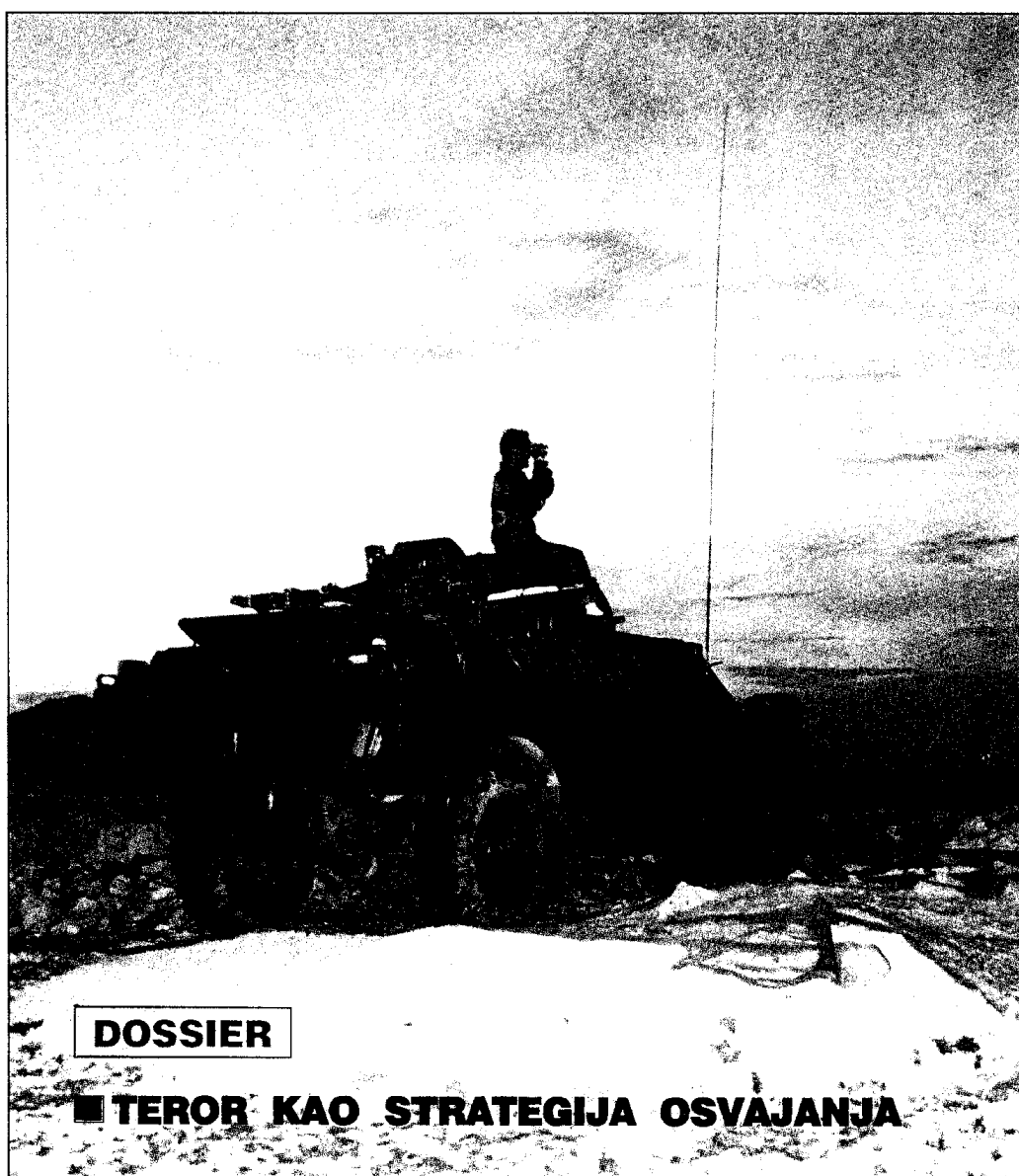

HRVATSKI VOJNIK

150 SLT • 30 ATS • 3.300 ITL • 4 CHF • 4,50 DM • 18 FRF • 18 SEK • 1,80 GBP • 18 DKK • 5 NLG • 3,50 USD • 3,50 CAD • 4 AUD

DOSSIER

■ **TEROR KAO STRATEGIJA OSVAJANJA**

BROJ 23.

GODINA II.

23. LISTOPADA 1992

CIJENA 400 HRD

MUZEJ DOMOVINSKOG RATA *

U Zagrebu, u zgradi Ministarstva obrane Republike Hrvatske nalazi se sjedište Fonda središnjeg arhiva MORH-a Uprave za IPD, čiji je osnovni cilj prikupljanje predmeta, zapisa i svega onoga što je vezano za domovinski rat. Kako je nastao Fond doznajemo od gospodina Zlatka Ivkovića, voditelja fonda. Kao pripadnik Hrvatske vojske a inače strastveni kolekcionar antikviteta, osobito telefona, Zlatko već u lipnju prošle godine pokreće takvu ideju. Radeći u Sanitetskom stožeru Hrvatske vojske započinje, uz veliku pomoć i razumijevanje primarijusa dr. Ivana Prodana i Slobodana Deškovića, prikupljati predmete. Ulaganjem vlastitih financijskih sredstava prikuplja impozantnu kolekciju obilježja Hrvatske vojske kao i raznih predmeta. Izlažući svoju ideju pukovniku Miljenku Radiću i generalu Antonu Tusu, dobiva odobrenje da nastavi rad. Prvo se u veljači ove godine prebacuje u studio ZNG-a da bi nedugo zatim nastavio svoj rad u okviru službe za IPD. Kontakt s dr. Antunom Mijatovićem, načelnikom Uprave za IPD, bio je važan korak u razvoju ove ideje. Uz potpuno razumijevanje i podršku dr. Mijatovića oformljuje se fond za prikupljanje trodimenzionalnih predme-

**Piše: SINIŠA HALUŽAN
Snimio: ŽELJKO HANICH**

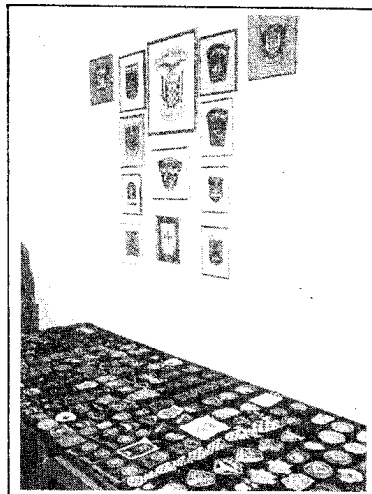
ta. Što se zapravo podrazumijeva pod trodimenzionalnim predmetima? Njih sačinjavaju: pisani zapisi, dokumenti, bilteni i novine pojedinih postrojbi, predmeti vezani za boravak u logorima, odore, trofejno naoružanje, obilježja i predmeti neprijateljske vojske i ono najvažnije: obilježja pripadanja postrojbi Hrvatske vojske. Ta obilježja, nastala na razinama desetina, satnija, bojni i brigada, predstavljaju povijest svake postrojbe kao i samog domovinskog rata. Do sada je prikupljeno preko pet stotina oznaka Hrvatske vojske kao i stotinjak originalnih rješenja. U tu je svrhu i odasлана zamolba operativnim zonama kao i postrojbama HV-a, koju objavljujemo i u okviru ovog teksta, kako bi se prikupio što veći broj oznaka i zapisa. U interesu je svake postrojbe da trag o njenom borbenom putu bude zabilježen. Za pretpostaviti je da bi Muzej bio organiziran na klasičan način, tj. da bi se sastojao od otvorenog i zatvorenog prostora, s time da bi na otvorenom prostoru bila izložena tehnika kojom je Hrvatska vojska raspolagala te zarobljena neprijateljska tehnika, dok bi zatvoreni prostor sadržavao pisane dokumente, crteže, fotografije, vojničke odore, predmete načinjene za boravak u logorima, pisma i, naravno, oznake HV-a. Jedan od prvih koraka je i izrada monografije znakovija iz domovinskog rata u kojoj bi bile sadržane sve oznake Hrvatske vojske. Sav prihod od njezinog izdavanja bio bi namijenjen fondu za zbrinjavanje djece poginulih vojnika kao i zbrinjavanju teških ratnih invalida. Nepotrebno je naglašavati koliki je interes u svijetu kod kolekcionara takvih predmeta, s obzirom da je posljednjih desetljeća Europa bila, na neki način, jedna od oaza mira.

Uz veliku angažiranost bojnika Budimira Pleštine, ravnatelja Odjela za kulturu, sport i osobne potrebe u sklopu kojega djeluje i sre-

dišnji Arhiv MORH-a, ideja o stvaranju pretvorila se u timski rad ekipe entuzijasta, ali istovremeno i ekipe stručnjaka za pojedina područja. Zbog okolnosti u kojima se vodio rat sama je ideja na početku bila nedovoljno afirmirana, no ustrojem Hrvatske vojske i njenim uspjesima širom hrvatskih bojišnica stvoreni su temelji na kojima se gradi povijest domovinskog rata pa stoga svaki predmet, svaka fotografija, svaka oznaka koja ostane zaboravljena ležati u ladici nekog ormara predstavljat će neoprostivi propust. ■

Crteži, krunice, igrače karte, pisma... uspomene iz logora

U muzeju će znakovlje postrojbi Hrvatske vojske biti zasigurno dio najzanimljivijeg materijala

ZAMOLBA

Molimo sve postrojbe Hrvatske vojske da za potrebe Središnjeg arhiva MORH-a i potrebe Muzeja domovinskog rata dostave sljedeće:

- 1) oznake postrojbe Hrvatske vojske (ORIGINAL)
- 2) podatke o idejnom rješenju (tko je autor, gdje, kada i kako je oznaka nastala i što oznaka simbolizira)
- 3) podatke o proizvođaču (tko je stampao, gdje i kada)
- 4) kratke podatke o osnutku postrojbe
- 5) podatke o boravku postrojbe na određenom bojištu na kome je nosila tu oznaku

SLANJE NAVEDENIH PODATAKA U INTERESU JE SVIH POSTROJBI HRVATSKE VOJSKE. S OBIZROM DA ĆE BITI UVRŠTENI U KNJIGU O OZNAKAMA POSTROJBI HV U DOMOVINSKOM RATU!

Sve navedene podatke molimo da šaljete na adresu:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SLUŽBA ZA IPD (Središnji arhiv - Muzej domovinskog rata)
na ruke gosp. Zlatka IVKOVIĆA (tel. 041/487-358)
Ulica Kralja Zvonimira 12
41000 ZAGREB

Prvi pogled na pristigle materijale

HRVATSKI VOJNIK

GODIŠNJICA "OGNJEVA"

U vojarni Brdovec, nedaleko Zaprešića, 2. listopada svečano je i ponosno obilježena prva godišnjica osnutka Mješovitog topničkog divizionu samovoznih višecijevnih lansera raketa (SVLR) 122/128 mm «OGANJ».

Ova postrojba sa najvećom vatrenom moći u kopненоj vojsci oružanih snaga RH, formirana je od svega tri oruđa oduzeta okupatoru u operaciji oslobađanja Varaždina. Samo nekoliko dana kasnije nakon ubrzane obuke vojnika na oruđima, «Ognjevi» su svojim raketama izazvali pravu paniku u neprijateljskim redovima kod Vrginmosta. Istovremeno, srca naših branitelja toga su dana bila ispunjena nadom i vjerom u konačnu pobjedu. Jer, sada i mi imamo «vebeerove».

Ratni put vodio je «Ognjeve» na bojišta Karlovačka, Siska, Pokupskog, Vukovara, Novske, Pakraca, Lipika, Južne Dalmacije, Posavine... Predeno je 400.000 km, ispaljeno 3000 tona uboji-

Piše: OZREN VESELIĆ

tog tereta i obučeno više od pet stotina vojnika.

I sada se veći dio postrojbe nalazi na frontu, dok se u vojarni obavljaju pripreme za prihvata treće generacije novaka. Oni će od iskusnih topnika zaista imati što i naučiti.

Najzaslužnije pripadnike divizionu pohvalio je načelnik GSHV general-

-zborna Anton Tus, a brigadir Stjepan Begić, načelnik sektora topništva GSHV, čestitajući prisutnima na postignutim uspjesima, posebno je istakao doprinos divizionu SVLR «OGANJ» slamanju neprijateljske agresije na našu domovinu.

«Naša je poruka — mir, ali mir obasan i prijetecim 'ognjevima' spremnim za djelovanje kad nas god zatreba naše vrhovništvo i naš narod» — zaključio je na kraju svoje obraćanje pripadnicima divizionu, njihov zapovjednik, satnik Dražen Stokić. ■

*Tjedan mira za djecu,
1-8 Studenog 1992. Godine*

*Week of tranquillity for
children, 1-8 November 1992*

UNICEF Goodwill Ambassador
Audrey Hepburn

Kao dijete, za vrijeme rata, provela sam nekoliko zima u Nizozemskoj, u hladnoći i strahu i tako mogu razumjeti strah vaše djece. Želite da ih zaštitite od oštre zime koja može odnijeti više života nego sam rat. UNICEF je, kao i vi, vrlo zabrinut. Zajedno sa svim vašim vrhovnicima dogovorili smo se da od 1 do 8 studenog proglasimo TJEDAN MIRA ZA DJECU — u nadi da će se dijeliti pokrivači, odjeća i cijepivo za milijun djece. Vi nam morate pomoći da se to ostvari. Neka vaša djeca osjete toplinu ljudske solidarnosti.

As a child, I spent several winters in wartime Holland, frozen and afraid — so I know the fears your children have. You want to protect them from the harsh winter that could claim even more lives than the war. UNICEF shares your concern. Together with *all* your leaders, we have agreed that 1-8 November will be a WEEK OF TRANQUILLITY FOR CHILDREN — when we hope to deliver blankets, clothing and vaccines to 1 million children. *You* must help make it happen. Let your children feel the warmth of human solidarity.

unicef
United Nations Children's Fund

STRATEGIJA TAME

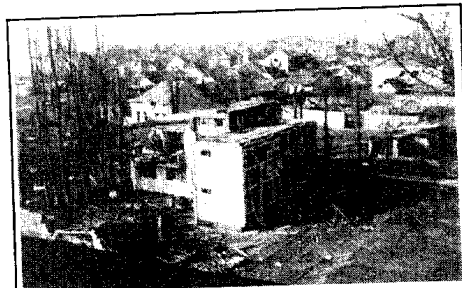
Nepridržavanje tradicionalnih principa ratnog prava dovodi do ogromnih razaranja i žrtava kod civilnog stanovništva

Terrorizam je, od rubne pojave u ratovima i oružanim borbama kroz povijest, danas došao do uloge glavnog čimbenika i integralnog dijela oružanog boja. U današnjim ratovima vojna djelovanja usmjerena su gotovo isključivo prema civilima. Dok su borbe i ratovi vođeni na liniji bojišnice, nije postojala posebna opasnost od oružanog djelovanja po civilnom stanovništvu i civilnim objektima. Razvoj naoružanja doveo je do toga da topništvo može doseći i ciljeve daleko iza linije dodira vojnih snaga. Tada se uništavanje civilnih ciljeva i ubijanje civilnog stanovništva pojavljuje da dio vojne strategije, a s ciljem da se moralno i materijalno oslabi protivnika, ne bi li se na taj način postigla prije pobjeda u ratu. Od tada počinje i stradanje civila u ratovima, tako da danas na jednog vojnika poginulog u ratu, u pravilu dolazi i do desetak i više ubijenih civila.

U današnjim uvjetima sadržaj terorizma ne svodi se samo na izazivanje straha kod

Bratoljub Klaić u »Rječniku stranih riječi« kaže da je teror »zadavanje straha, izazivanje straha i trepeta, užasa, strave, jeze; primjena nasilja sve do fizičkog uništenja protivnika; strahovlada.«

ljudi, već se izvršava i nasilje nad vrijednostima koje je čovjek izgradio, nad simbolima njegovog identiteta i opstojnosti (crkve, škole, muzeji, bolnice, kulturni spomenici itd.). To se naročito vidi u srpskoj agresiji na Hrvatsku.

Projektirni biro i okolni stambeni objekti; Vukovar, početak X. mjeseca 1991. godine

piše: VLATKO CVRILA

U praksi agresori uglavno smišljeno upotrebljavaju teror pomoću vojnih sredstava. Njihovi ciljevi u tom slučaju gotovo uvijek su civilni objekti i civili, koji su zaštićeni prema međunarodnom pravu. Međutim, to agresora, naravno, ne sprečava u izvršavanju zločina. Naprotiv, upravo vojno djelovanje po tim ciljevima može izazvati strah kod protivnika i umanjiti njegovu obrambenu spremnost.

U čemu je razlika između oružane borbe i terorizma? Razlika između oružane borbe i terorizma nalazi se u njihovom sadržaju. Oružana borba ima za cilj slomiti protivnikovu volju na bojnopolju, dok se teror upotrebljava protiv pravno zaštićenih osoba i objekata, čime se djeluje na moralno-psihološko stanje protivnika. U oružanoj borbi sudjeluju dvije strane pripremljene i organizirane za borbu. Otpor jedne takve skupine, spremne za najveće napore, naoružane i raspoređene po teritoriju, teško je slomiti. U tom

slučaju poduzimaju se vojna djelovanja protiv civilnog stanovništva i objekata topničkom vatrom i zrakoplovima u pozadini organiziranih vojnih snaga, ne bi li se time smanjilo funkcioniranje pozadine u vojnom smislu (logistička podrška) i slomio otpor organiziranih vojnih snaga. Pored topničke vatre i bombardiranja, poduzimaju se akcije na teritoriju protivnika upotrebom specijal-

»Vojna enciklopedija« (1975. godina), definiše terorizam kao »akcije, koje država s fizičkom i psihičkom prisilom izvodi protiv stanovništva« na teritoriji koja se želi osvojiti, da bi se slomila njegova volja za otporom. Tu se podrazumijeva primjena terora prema čitavim narodima, kako bi se oslabila njihova volja za otporom i obranom.

nih snaga i metoda za zastrašivanje stanovništva. U tu kategoriju mogu se ubrojiti podmetanje eksploziva u civilne objekte, postavljanje snajperista u neke dijelove grada,

Centar grada na početku domovinskog rata: Vukovar, sredina VIII. mjeseca 1991. godine

širenje priča o opasnim dijelovima grada, preleti zrakoplova bez borbenog djelovanja itd. Sve ove aktivnosti usmjerene su prema umanjivanju radne aktivnosti i borbenog duha civilnog stanovništva, što se može vrlo negativno odraziti na izvođenje vojnih operacija.

Koje aktivnosti možemo svrstati u teror kao dio vojne strategije? To su ubijanja zarobljenika na svirep način, ubijanje i masakriranje civilnog stanovništva osvojenih mjesta, silovanja, razna mučenja, bombardiranje civilnih ciljeva, itd. Sve to ima za cilj stvaranje »povijesnog sjećanja«, čime se

Quincy Wright smatra da je terorizam jedan od oblika primjene sile. Gaston Bouthoul tvrdi da je »terorizam upotreba sile ili prijetnja nasiljem«, a upotrebljava se da bi neprijatelju »uništili nacionalni i socijalni identitet«, s ciljem njegova odustajanja od borbe.

stvara strah kroz nekoliko generacija i umanjuje mogućnost bilo kakvog otpora.

Koje oružje se upotrebljava za teroriziranje? U ratu se upotrebljava topničko oružje velikog dometa i kalibra koje omogućava bombardiranje vojnih postrojbi i civilnog stanovništva iza linije bojišnice. Cilj je da se slomi otpor branitelja, koji bi zbog stradanja njihovih obitelji i objekata, odustali od otpora i obrane, čime bi agresor postigao svoje vojne ciljeve. Agresor je u Hrvatskoj upotrebljavao sve vrste naoružanja kojim raspolaže. Od topničkog naoružanja naročito je za uništavanje civilnih ciljeva koristio minobacače svih kalibara. Bez obzira na relativno mali domet, mogao je njima razarati civilne ciljeve u selima i gradovima, jer je linija bojišnice vrlo često bila na rubovima naselja. Bombardiranje iz zraka izvodio je uglavnom kazetnim bombama i tzv. »krmačama« s velikih visina, što pokazuje da one nisu bile usmjerene na vojne ciljeve, već su izbacivane s ciljem ubijanja civila i širenja straha i panike.

Poslije drugog svjetskog rata i stvaranja dva vojna bloka, čija konfrontacija i snaga se temeljila na nuklearnom oružju, možemo reći, pojavio se novi oblik terorizma – prijetnja nuklearnim oružjem. Mnogi teoretičari i političari u svijetu tumačili su ga kao pozitivnog zbog njegova cilja – održanja statusa quo. Nuklearno oružje bilo je prijetnja pomoću koje su velike sile ostvarivale svoje vojne, političke, pa čak i gospodarske interese.

Razvoj terorizma kao sredstva za postizanje političkih ciljeva pokazuje da su njegov obujam određivali upravo ciljevi. Radikalniji ciljevi proizvodili su i više terora. To se najbolje vidjelo u drugom svjetskom ratu, gdje su vojna sredstva bila upotrebljavana protiv civilnog stanovništva, s jasnim ciljevima zastrašivanja. U tu svrhu korištena su i nova tehnička

Vukovar, centar grada u X.mjesecu 1991. godine

dostignuća u proizvodnji naoružanja (rakete V-1 i V-2, atomska bomba itd.). Koliko su se, s jedne strane, mnogi u svijetu trudili da s međunarodnim normama spriječe ugrožavanje civilnog stanovništva, toliko su s druge strane proizvođaena i korištena vojna sredstva terora. Primjerice, SAD su u ra-

Američki znanstvenik Thomas Scheling vidi razliku u upotrebi nasilja i upotrebi sile. Po njemu se silom »ostvaruje rezultat neposredno«, a nasiljem »posredno«. Iz toga on izvodi zaključak da je nasilje univerzalnije i sire po uporabi sredstava, s njime se uspješno »ruše socijalne vrijednosti i stvara strah i trpljenje«.

tu u Vijetnamu upotrijebili razne vrste naoružanja i vojnih sredstava, koja su bila usmjerena na smanjivanje borbenih spremnosti protivničkih vojnika i zastrašivanje i uništavanje civilnog stanovništva. Gotovo da se, u tom ratu, jedna vojna sila borila samo protiv civilnog stanovništva. U njemu se terorizam pretvorio u genocid, ekocid i biocid. Moralno uništavanje protivnika, izazivanje straha kod civilnog stanovništva i vojnika, bili su ciljevi strateške važnosti.

Raznovrsnost pojedinih oblika terorizma u miru i u ratu pokazuje da on zauzima vrlo značajno mjesto u ostvarivanju političkih ciljeva. Tome pridonosi saznanje da se njime može privući pažnja javnosti, da su njegovi učinci i na osnovi malog broja žrtava veliki, da se za izvođenje nasilja mogu koristiti raznovrsna sredstva, te da ne postoji, bez obzira na velike napore, sredstvo i mogućnost u međunarodnoj zajednici da se on zaustavi, spriječi ili adekvatno sankcionira. Ti-

me se dolazi u situaciju da nitko nije zaštićen od terorističkog akta, tj. svatko može biti žrtva.

Terorizam danas, bez obzira koliko se to nama činilo, nije selektivan. Bitniji su učinci, od ciljeva napada. Naime, slike ubijenih i masakriranih ljudi i razrušenih gradova i sela trebaju stići u one krajeve gdje nije bilo rata. Prisjetimo se masakra u Borovu Selu. Tim činom su srpski teroristi uputili vrlo jasnu poruku hrvatskim braniteljima. Teror, koji je okosnica srpske vojne strategije, ima jasno naznačene ciljeve. Ubijanjem i masakriranjem civilnog stanovništva, civilnih objekata, spomenika kulture itd, uništiti socijalni i kulturni identitet hrvatskog naroda. Prikazivanjem slika s bojišta i kroz priče prognanika stvarati sliku o snazi protivnika i slabostima vlasti u Hrvatskoj. Naravno, računajući da će to umanjiti obrambenu sposobnost hrvatskih branitelja. Jedan od ciljeva srpske vojne strategije i, u okviru nje, terora, je i stvaranje nepovjerenja u vlast. Time se želi dokazati da vlast nije sposobna obavljati funkcije zbog kojih je ustanovljena, odnosno da nije u mogućnosti štiti građane i državni ustroj. Cilj je izazvati nepovjerenje spram vlasti i građansku neposlušnost. Za državu u ratu, takve pojave mogu imati razornije posljedice od vojnih operacija na bojištu.

Današnji odnosi u svijetu malo pridonose sprecavanju terora. Mehanizmi koji stoje na raspolaganju svjetskim čimbenicima još uvijek nisu u potpunosti iskorišteni. Ostaje da vidimo hoće li ih upotrijebiti za zaustavljanje srpske agresije i terora u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. ■